

List izhaja vsak petek

in velja s poštnino vred in v Gorici domu poslan: za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 sold., za četrt leta 80 sold.— Za ude nar. - polit. društva „GORICA“ je cena določena, kakor za druge naročnike. Posamezni listi se prodajajo po 6 sold. v tiskarni.

GLAS

Naročnina in dopisi

naj se blagovoljno pošiljajo opravištvu v nunskih ulicah v tiskarno Karol Maling-ovo. Vse pošiljatve naj se frankujejo. Rokopisi se ne vračajo. Oznanila se sprejemajo. Plača se za najnavadno vrstico, če se naznanilo samo enkrat natisne, 18 sold., če dvakrat, 12 sold., če trikrat, 15 soldov.

Kako plačujejo ustavoverci.

Da se Slovan ne sme zanašati na besede in obljube kolovodjev avstrijskih ustavakov, tega ni treba našim bralcem dokazovati. Koliko so že obetovali Slovanom, splóh državnopravni opoziciji v Avstriji, da bi le ustopili sopet v lesenjačo državnega zbora pred Škotskimi vratami? Žalibog, da so jim državni poslanci federalne stranke razun Čehov preveč verjeli, ali saj se zanašali, da bodo zamogli zabraniti Slovanom in federalni stranki krivične postavbe. Že 14 let se shajajo v oni lesenjači in kaj so dosegli? Nič drugega kakor to, da so samo priča, kako se pravica za pravico odjemlja posameznim kronovinam in narodom, in vrh tega še sarkastični posmeh ustavaških vsemogočnejev. Znani §. 19 o ravnopravnosti vseh avstrijskih narodov in jezikov, kterega so sami ustavoverci potrdili, je glede nasprotne izpeljave le huda ironija. Če nemčurska stranka v drž. zboru tako malo porajta na postavnost svojih lastnih paragrafov, koje je Nj. Veličanstvo potrdilo, kaj se bo brigala za dane obljube ali lepe besede?

To je Slovencem dovolj znano, kakor da bi še kedaj se zamogli zanašati na mož bosedo naših ustavovercev. Da bodo pa ustavoverci enako in še hujše ravnali s Poljaki, kojim imajo se zahvaliti, da njihova „ustava“ še obstoji, tega vendar bi ne bili že zdaj pričakovali, ko ni še ogromna opozicija po nikakem utilnila. Poljaki, to je, poljski državni poslanci so hodili do zdaj vselej svojo pot; dasi so v načelu federalni in silno hrepenijo po samostojnosti svoje Poljske dežele, so vendar državnopravni stranki v dejanji le hrbet obračali, od koje edino zamorejo pričako-

vati, da bodo naravne in zgodovinske pravice Poljakov spoštovali in trdili. Državnopravne stranke kolovodji so jih vabili in prosili, naj se tudi Poljaki z njimi zedinijo v dejanski opoziciji, da se krivična ustavoverska samovlast zmaja in zatre. Prazen trud, oklenili so se raje ustavovercev in jim s tim pomagali, vzdrževati njihovo krivično in brezozirno gospodstvo. Ko bi bili poljski državni poslanci trdno in stalno oklenili se opozicije, bi bil ustavoverski voz že davno obtičal ter nemčurska samovlast se razrušila. Da za obstoj Avstrije nevarni pruski nemčurji v našem cesarstvu še gospodujejo ter starodavne zgodovinske in naravne pravice posameznih kronovin in narodov z nogami brezobzirno teptajo in s tim Avstrijo za Prusijo pripravljajo, tega so Poljaki krivi se svojo nestalno, sebično politiko. Nadejali so se, da si se svojim nečastnim vedenjem pridobijo hvaležnost ustavovercev ter kaj priborijo svoji domovini. Res so ti nekaj koscev jim vrgli, ki bi imeli nekako utolažiti silno hrepenenje Poljakov po samostojnosti in je tako slepiti in vabiti, da so še dalj časa ostali zvesti pajdaši ustavovercev, nadejaje se nadaljnih koscev iz preobilne ustavoverske mize. Tako so Poljaki v zahvalo, da so pomagali Benstu, tako zvanemu pogrebcu Avstrije, Avstrijo razdvojiti in decemerno ustavo vpeljati, zadobili s cesarskim odlokom 25. junija 1867. veliko neodvisnost deželnega šolskega sveta.

To ni bilo malo za one čase. Poljski deželni šolski svet je imel s tem pravico, svojevoljno imenovati profesorje in učitelje za gimnazije in realke, brez da bi prosil dovoljenja od ministra za uk in bogočastje. Drugi deželni šolski sveti nimajo te pravice. Take prednosti so se Poljski po-

slanci močno veselili, še preveč. Pomislili niso, da le-ta predpravica je odvisna le od milosti ali nemilosti ustavoverske. Kedor dejansko pripoznava državnemu zboru pravico, razpolagati o večji ali manji samostalnosti raznih kronovin, mora biti pripravljen pripoznati za pravo, če državni zbor v poznejših sejah sopet to ovrže, kar je v poprejšnih dovolil. Poljski poslanci bi bili morali vedeti, da ustavoverske milosti so le prisiljene, da jih sopet prekličejo, kakor hitro se jim to varno zdi.

Zamogli bi bili posneti iz dovolj javnih izjav merodajnih ustavoverskih listov, da one milosti so le začasne. Vsled tega so Poljski listi pomilovanja vredni, ki zdaj noč in dan tarnajo o ustavoverski nehvaležnosti. To bi bili morali pred vedeti. S cesarskim odlokom 23. oktobra t. l. namreč jim je minister Stremayr ono predpravico odtegnil. Da to ni le Stremayr-jeva svojevolja, priča predlog Wildauer-jev, s katerim se vjemajo merodajni ustavoverski krogi in ki meri na ravno to. To je res hudo za Poljske drž. poslance, ki so dobili to za konečno plačilo, da so toliko mledovali pri ustavovercih in da so se naravnih protivnikov mesto sobratov oklenili. Naj bi jim bilo to dober nauk za prihodnjč, pa tudi vsem onim drž. poslancem v opoziciji, ki mesto solidarno postopati v passivni opoziciji s Čehi, — leto za letom potujejo v zborniško lesenjačo, tamkej pričakavši dvomljivih ustavoverskih milost. V Dunajski lesenjači ni prostora za državno-pravno stranko, da kaj stalnega in pravičnega doseže. Škoda za pot in za novce. Edino upanje in edino sredstvo jej je in mora ostati slavni vladar avstrijskega cesarstva.

4

LISTEK.

Luteranstvo na Goriškem.

(A. Lukovlč.)

(Konec.)

Velike zasluge za spreobrnitev tedanjih goriških protestantov ima Ivan Tavčar župnik i archidiakon goriški. Najzdatnejši pripomoček zoper protestantizem mu nijso bili očitni javni govori iz lece, ampak bolj zasebni poduk posameznih oseb. Proti drugovercem nij ostro postopal, i le v največi sili se je posluževal nadvojvodovega strogega ukaza. Ta duhovnik postane ljubljanski škof, a vendar domače dežele ne pozabi. Dobro je vedel odkod dohaja krivoverstvo na Goriško. Dobro je vedel, da goriške grofije prebivalci so gledé krivoverstva v največi nevarnosti sosebno ob mejah kranjske in koroško vojvodine, kajti tukaj so imeli Luterani prosto

roko in veliko privržencev. Zato piše, ko leta 1582 grofijo obiše, farnim predstojnikom v Kanali in Tolminu, naj skrbé, da se verska edinst ohrani, da naj ostro pazijo, da prihodnje leto vsakteri velikonočno spoved opravi, da naj naznanijo vse sumljive ljudi goriški oblasti, da se iz dežele spodé, kakor so tudi katoliško cerkev prostovoljno zapustili. A mnogo nij hasnilo ostro postopanje. To je dobro sprevidel škof kotorski, ki je 1583. grofijo obiskal. Zato piše apostolskemu poslancu v Gradec, da nadvojvodo Karola o stanji goriške dežele podučí, i da naj poišče sredstev, s katerimi bi se dalo preteči nevarnosti zdatno v okom priti, kajti provincija je v največi nevarnosti, da v čudna krivoverstva zabrede.

I res nevarnost nij bila tako mala. Tleti je začelo uže mej prostim ljudstvom. Je uže vedno tako, da eno krivoverstvo seboj prinese še mnogo drugih i naj abotnejših krivih ver. Goljufi imajo tačas najlepši priložnost, da zbegano

ljudstvo, sosebno priprosto, kaj lahko sleparijo. To vidimo v luteranskih deželah. Sad lutrove vere je bil, da je mej Nemci nastalo toliko ver, kolikor glav i sicer ver, pred kojimi bi se narod sramovati moral. Enak sad je Luteranstvo obrodilo na Kranjskem. Vzdignile so se cele srenje, sem ter tija se potepale, kapele „na božjo povelje“ postavljale. Zopet drugod so se ljudje shajali po noči v celih trumah po samotnih krajih, oba spola, brez razločka starosti, počenjali so neumnosti, trdé, da se jim angelji pod podobami ptičev prikazujejo, ki jih učé drugo vero. Proti tem so bile v Ljubljani ostre i dolge preiskave.

V kratkem se enaki krivoverci prikažejo tudi pri nas na Goriškem i sicer pri sv. Luciji na Mostu tik Tomina. To nam poroča Prvaški fajmster Matija Noktiča. Leta 1584. vdeleževale so se tacih shodov osebe obojega spola. Valjali so se ti ljudje obojega spola po noči okolo cerkve sv. Lucije po zemlji kot besni i nori.

DOPISI.

Od levega brega Soče, 4. nov. — Goriški dopisnik je v enem zadnjih listov dunajskega „Vat.“ objavil neko misel, ki v resnici zasluži, da se vresniči. Dopisnik meni, da naj se združi stolica katehetike in pedagogike s stolico pastirstva in zročita imenovana predmeta velecenjenemu, marljivemu in priljubljenemu pa slabo plačanemu profesorju g. Respetu. Temu jaz ne vem drugega dostaviti nego fiat! fiat!

Ko že od katehetike in pedagogike govorim, naj še omenim, da bi bilo jako primerno, ako bi te tvarini tako predavali, kakor to tirja sedanji čas. Duhovniki, posebno mladi, so večidel tudi učitelji. Po pravici smejo toraj tirjati, da se za ta posel tudi primerno izobrazijo. V drugih vedah so duhovniki drugim učiteljem nekoliko korakov naprej, le v „moderni“ pedagogiki so precej zadej. S tem ne mislim vsega odobravati, kar se tirja dandanes od učitelja in učenca, še manj pa odobrujem, da smo vedno še pri starem kopitu in vsako reč začenjamo pri Adamu.

Nadzornik tirja od duhovna - učitelja, da primerno podučuje, da se poslužuje danih mu pripomočkov itd. Pri najboljši volji duhovnik nadzornikovi želji ne more vstreči, ker mu je dostokrat to, kar nadzornikovi želji misli, omenja in tirja — neznan. In to ni nič novega in čudnega. Kadar smo se mi šolali, nismo imeli drugih pripomočkov, kakor „stunden-eintheilung“, „schulgesetze“, par raztrganih tabel, kako vmazano abecedo črno in rudečo in pa — palico, ki nam je vtepala posebno nemščino v — hlače. Zdaj je drugače. Vseh pripomočkov ne bom našteval, bilo bi brez konca. V šoli tedaj sami kaj takega nismo ne le ne rabili, tudi videli nismo, pozneje pa nikjer nismo o tem kaj čuli, malo brali, nič se učili. Nadzornik pa pisano gleda, ako učitelj-duhoven ne zna toliko, kakor mladeneč, ki je pripravnico zvršil. Aber woher nehmen und nicht stehlen! Ravno to me je napotilo, da sem te vrstice napisal v prevdarek merodajnim krogom, popolnoma sine ira et studio, veselilo me bo, ako se v tem v kratkem kaj na bolje obrne.

Kadar človek pero pomoči, piše, dokler črnila ne zmanjka. Ne zamerite toraj, da še

Potem so tekali v družbi od hiše do hiše, od vasi do vasi kot stekli, ploskali so z rokami mej divjim krikom obiskovaje cerkve, trepetaje po celem životu! Duhovniki niso bili varni pred temi norci, dostokrat so duhovnike zmerjali, dostokrat jih tudi pretepali. Takošen je človek, ko pravo vero zapusti. Mi se čudimo, strmimo. Toda kaj je človek v svojih spremembah nego največi kuriosum?

Ko vlada o teh neumnostih zve, sklene zopet z največo ostrostjo postopati proti vsem krivovercem, gotovo z dobrim namenom, da bi uboge preslepljene ljudi na pravo pot zavrnila. Za apostolskega vizitatorja v tej zadevi se imenuje Ivan Andrej, Bertinorski škof. V tem težavnem poslu ga podpira Andrej Nepokoj, fajmošter i archidiakon goriški. Vse se poskusi, dobrota pa tudi strogost; nasproti trmastim se dotične civilne postave z vso ostrostjo izvršujejo, dokler se naša dežela luteranstva popolnoma ne očisti.

Drugačni vspeh je imela ta ostrost na Štir-

par besedi spregovorim. Duhovnu kot takemu, je treba dostokrat svoj dober okus na poskušnjo postavljati. Ne mislim okusa pri kosilu, ampak gledé pravilnega, lepega, estetičnega. Tudi tu manjka, in reči moram, da nam manjka veliko! Naj več zmed nas jih je, ki ne vedo Bog si vedi koliko, o cerkveni umetnosti in kar sem spada. Nasledek take nezadolžene nevednosti se kaže posebno takrat, ko duhoven samostojen postane. Če bolj barve vpijejo, lepši je vse, če je več „zlata“, krasnejše je vse.

Temu bi se prišlo lahko v okom, ko bi kedo že bogoslovcem take stvari nekoliko razlagal, — za nas bo že skoro prepozno — mladi gospodje bi pa dobili „dober okus“, cerkve bi postajale v resnici lepše, in marsikaka smešna prikazen v hiši božji bi se odstranila. Pa brez zamere!

Ogled.

Avstrija. Vsled Wildauerjevega predloga, o katerem smo zadnjič govorili, nastala je skoraj minist. kriza. Poljski minister dr. Ziemiakowski je že prosil za odpust, kar mu pa ni bilo dovoljeno. Ostane tedaj še minister in „harmonična celota“, s katero se sedanje ministerstvo ponaša, ni trpela nikake škode. Posamezni odseki državnega zbora pridno pripravljajo gradivo za zbornico, primeri se pa večkrat, da zaradi prevelike gorečnosti kedo doma ostane, mesto da gre k seji, in tako se prišli morajo raziti žalostni, da niso mogli sklepati.

V zbornici je minister kupčijstva predložil načrt o železnicah, ki se bodo zidale. Ko je omenil predelstvo, nastal je šum po zbornici, „hört! hört!“ so klicali njeni nasprotniki, katerih ni malo in predsednik je pridno rabil zvonec, da je minister svoj govor končati mogel. V ravno tistej seji se je brala interpelacija desnega središča do ministra Lasser-ja stavljena, zaradi postopanja Moravskega namestnika, ki je sodnike pridušal, naj ostanejo ustavoverni in naj delajo proti neki (narodni) stranki v deželi. Minister Lasser je hitro odgovoril, da popolnoma odobruje postopanje deželnega namestnika, s tem pa pokazal, da mu je prav, ako se tudi sodniki dajo voditi

skem, Kranjskem i Koroškem. Nadvojvodu Karolu sledi sin Ferdinand, ki je bil na Bavarskem izrejen, iskren katoličan. Videl je, da se v teh provincijah luteranstvo kljub ostrim postavam vendar le širi, zato sklene še strogejši postopati nego Karol. Dne 12. septembra 1598. razglasi se zopet ukaz, da naj vsi krivoverci v dednih avstrijskih deželah v kratkem vstopijo v katoliško cerkev, ali pa naj naglo dežele zapusté. Duhovi se vzburijo, krivoverci se proti stavijo, tu pa tam se uže javen upor pokaže. A Ferdinand se ne vstraši, v kraje luteranstvu vdane pošlje vojaško silo z vojaškimi komisarji, kojim je bilo naročeno naj strogo izvršujejo dotični ukaz. Bilo je to nekaka inkvizicija. Tudi Goriško dobi tako sodnijo v obrambo katoliške vere z vojaškim komisarjem na čelu. Toda pri nas nij bilo treba nobene sile več. Duhovščina je zadostovala, da je z iskrenim svojim prigo-varjanjem zadnja znamenja krivoverstva izrula. Znal je biti tu pa tam kak, ki je bil luteranstvu

od strankarstva, če tudi pravica škodo trpi. To je lepa duša ministerstva!

Interpelacija je podpisana od 24 poslancev pravne stranke, z Goriškega ni nobenega med njimi!

Ogrski državni zbor ima tudi, kakor naš, z denarjem, z davki in enakimi malenkostmi dovolj posla. Tudi ogrska modrost je prišla do tega, da finančni minister le z novimi davki prazne blagajnice napolniti misli. Novo ministerstvo, v resnici precej zastarano, ni še nič posebnega storilo in menda tudi ne bo.

Zunanje države. Najvažnejši stvar za Slované je neka izjava v ruskem vladnem naznanilniku, ki govori o vstaji na Balkanu. Zapopadek je, da je bila Rusija v družbi z dvema drugima državama (Avstrija in Prusija) pripravljena mir v Evropi ohraniti, ni pa imela nikakih zakotnih misli in namenov. Ruska je imela in ima posebne simpatije za slovanske kristjane, in ne sramuje se z njimi pred svet stopiti. Ruska je povzdignila prva svoj glas v prid Hercegovincem in je turško vlado, dogovorjena z Nemčijo in Avstrijo, pozvala, naj se z vstajniki pomiri. Turška je obljubila marsikako preuredbo in zboljšanje vpeljati, sultan je izdal še posebno irado, po kateri so mohamedani in kristjani ravnopravni. Ker je pa to bilo vse le prisiljeno, ker je turška vlada enake reči večkrat že obljubila pa ne storila, morajo vlade na to gledati, da na vsak način žalosten položaj krščanskih podložnih Turške neha. To je glas ruske vlade. Borska je pa političen-gorkomer, ki je vsled te novice na Dunaji skoró do ničle padel.

Srbska skupščina je prenehala zborovanje za štir tedne.

Karlisti so zopet zmagali. Pokazali so vojaki posebno hrabrost, vojskovodje pa posebno znajdenost.

Francoska skupščina se v kratkem snide, Gambetta, rudeč republikanec, prerokuje, da po novih volitvah bo večina v zbornici popolnoma republikanska in zahteva, da se odgoja mladine zopet državi izroči in cerkvi odvzame.

vdan, a drugih nij zapeljeval, če je bil krivo-verec, bil je to sam za se.

* * *

Tako se je uničilo krivoverstvo pri nas. Marsikateri gotovo ne bode odobral sile, koja se je upotrebovala. Marsikoji bo kvasil o „Gewissenszwang“u ali razumeti se morajo razmere časa, in stvar se bo vse drugače sodila. Če me kedo napade, kaj ali mu vrat pomolim, da me kar fletno zaduši? Se ne bodem li branil? S vsimi štirimi, če treba. Tak boj je moral nastati, kajti laž i resnica se ne ljubite, tema i noč se ne strinjate. Občni blagor se mora imeti pred očmi vedno, če se tudi tu pa tam komu kaka dozdevna „krivica“ godi. Če bi avstrijski vojvodi tako ostro proti krivovercem ne postopali, verjemite mi, da tudi v naših deželah bi naši pradedje pokusili grenkost kmetskih vojsk, da tudi na našej zemlji bi se bila igrala žalostna igra 30letne vojske. Konečno bi tudi danes gotovo ne mogel poročati, da na Goriškem biva le sto in enajst protestantov.

Iz jugo-slovenskega bojišča.

Zadnja naznanila so zelo vesela, Srbska se je začela gibati. Vojaki odhajajo na mejo in grejo čez mejo. Navdušenost je velika med Srbi. Važna sporočila se brzojavijo „Sl. Nar.“ iz Šibenika 2. nov. Sinoči po noči od 31. okt. do 1. nov. je nad 1000 prostovoljcev stopilo čez mejo pri Kninu, da napadejo Turke in jim vzamejo bosensko Grahovo.

— Iz Spljeta 31. 200 vstašev je napadlo Gačko in Turkom vzelo veliko čredo goved in ovac. Na to je 1000 Turkov teklo za vstaši, došlo jih in prijelo. Vstaši so najprej svoj plen goved dobro spravili, potem pa Turke pretepli, mnogo jih pobili. Sami so imeli le 4 mrtve in 18 ranjencev. Iz Barana pa je 1400 turških nizamov in 500 baši-bozukov izpadlo in se vrglo na vstaše pri Buci. Boj je bil do večera, Turki so nazadnje v mesto pobegnili pustivši 93 nizamov in 57 baši-bozukov. Vstaši so imeli le 4 mrtve in 12 ranjenih.

— Iz Spljeta 3. nov. Vstaši so zaplenili pri Pivi 50 Turkov, ktere so razorožene zopet izpustili.

Črnogorski pesnik Milutin Bogović je padel pri Berani v bitki. Ljubobratič je odšel s svojim krdelom prostovoljcev proti Nikšiću.

Domače stvari.

(Bogoslovne šole) so se začele 4. novembra s slovesno sv. maše ob 8. uri. Bogoslovcev je iz vseh štirih škofij okoli 46 med njimi so 4 zunanji slušatelji. — V Celovški bogoslovni je pa en prvoletnik, trije drugoletniki, dva tretjeletnika in devet četrtoletnikov.

(Včerajšnja „Soča“) je bila zopet konfiscirana zaradi vvodnega članka „Avstrija in federalizem“. Drugi natis pride danes na svetlo.

(Za hercegovinske vdove in sirote) darujejo: Fara sv. Lucije na Mostu 6 gl. — Franc Lužnik 2 gl. — Gospa Antonija Mrevlje nekaj perila in cutanja. — Doberdobska občina in vikar 3 gl, 50 sl. — J. Farfoglia 1. gl. 20. sl.

(Odbor pevskega društva „Slavec“ je imel v četrtek pod predsedništvom g. prof. Hafnerja napovedano sejo. Nazočih je bilo 14 odbornikov. Določil se je za prvi koncert 30. decembra t. l., volil poseben odsek 5 udov v ta namen, da potrebno preskrbi, določile so se nekatere točke pevskega programa, med njimi I pavčev „Kdo je mar“, in A. Lebanova „Slavčeva himna“ izrekla se je zahvala nazvčemu odborniku in skladatelju teksta za himno g. S. Gregorčiču, sporočilo denarničarjevo se je vzelo na znanje, volil se je pevovodjevega namestnika (A. Leban) mesto v Carigrad odislega Goljevščeka, ravno tako tudi tajnik in arhivar. Stan društva je jako vgoden. Če tudi je bilo mnogo stroškov pri osnovanju, je vendar lepa svota še v blagajnici, ki se od dne do dne množi, ko pristopajo vedno novi udje.

(Duhovske spremembe.) — Č. g. Janez Slokar, kaplan na Libušini, gre za vikarja v Loge.

(Dan vseh svetnikov) je zvalilo lepo vreme veliko ljudstva na pokopališče. Več grobov je

bilo čedno ozaljšanih. Ta dan je tudi mnogo romarjev šlo na sv. goro. Vrnivši se ostanejo navadno v kaki cerkvi pri veliki maši, posebno v stolni, kjer ta dan prevzvišeni nadškof dodelijo popolnoma odpustek. Želeti je, da se zbranim vernim iz prižnice razloži in pojasni priložnost popolnoma odpustek zadobiti v italijanskem in slovenskem jeziku. Vsaj ta dan je bila gotovo lepa polovica ljudi slovenske krvi pri maši, naj bi se toraj ne prezirali.

Razne vesti.

— Zakaj je prih. leto 1876. imenitno? Pred 1400 let (476) je Odoaker vjel in odstavil zadnjega cesarja Romula, in konec storil rimskemu cesarstvu. — Pred 500 let (1376) je končala tako imenovana babilonska sužnost papežev v Avignonu. 71 let so vladali papeži katoliško cerkev pod francosko nadvlado, gotovo ne v prid cerkvi. — Pred 300 let (1576) je bila v Milanu velika kuga, sv. Karol Boromej je delal čudeže ljubezni in srčnosti. — Pred 300 let (27. avg. 1576) umrl je v Benetkah sloveči slikar Tizian, 99 let star. — 25. jan. bo sto let, kar se je rodil Jožef Görres, velikan v politiki, velikan kot učenjak, naj veči velikan kot katoličan. Napoleon I. je imenoval njegov časopis peta velevlast v Evropi. — 1876. bo sto let, kar so v Avstriji odpravili torturo (natezavnico.)

— Nove knjige. Razun že naznanjenih knjig družbe sv. Mohora, izšle so v kratkem: „Latinsko-slovenske vaje“, — „latinska slovnica za slovensko mladež“, — „Venček domačih cvetic“ izdal Pajk; — dramatično društvo je razposlalo 4 zvezke manjših iger. Rečeno društvo, koje ima za narodni napredek veliko imenitnost, zasluži vsestranske podpore, ker se mora med vsemi slovenskimi društvi z največimi zaprekami boriti.

— Škof Strossmayr podal se je danes teden v Italijo, da zimski čas zaradi bolehnosti v gorkejšem podnebju preživi.

— A. E. piše v „Kärntner Blättern“ o zboljšani duhovske plače med drugim, da je tamošnjemu ordinarijatu došel dopis c. kr. deželne vlade dne 11. apr. 1875 št. 2140, ki pravi, da se provizorično le za leto 1875 zboljšajo dohodki opiraje se na postavo od 7. maja 1874. Po tem vladnem določilu imel bi: Knezoškof celovski 15.000 gl., kapiteljski dignitarji (prošt, dekan, canonicus theolog.) 2400 gl., kanoniki 1800 gl. Kolegiatkapiteljski prošt 1200 gl., kanoniki pa 800 gl. Župniki: v mestu 1000 gl., v krajih z 2000 prebivalci 800 gl. zunaj pa 600 gl. Samostani: Prednik (abt) 5000 gl., namestnik 1500 gl., redovniki 700 gl., kleriki in novici 500 gl. Provincijali po 1500 gl., drugi predstojniki po 1200 gl. sedovniki možki po 400 ženske po 300 gl.

To se sicer lepo glasi, reči se pa ne more, da slavna vlada dela po svetopisemskem nauku „kar desnica dá, zato naj levica ne vé“, ampak kar bo desnica dala, bo levica vzela. To spričuje postopanje dotičnih oblasti pri farnih fasijah.

— Koliko otrok obiskuje šolo? Od 1000 prebivalcev hodi na Saksonskem v šolo 170 otrok, na Pruskem 160, na Škotskem 152, na Württembergem 150, v Norvegiji 134, v Švici 132, na Angleškem 133, na Nizo-

zemske 117. v Avstriji 110, na Francoskem 109, v Belgiji 108, na Španjskem 73, na Jrskem in v Italiji 50, na Grškem 48, na Portugalskem 40, na Ruskem 19, na Poljskem 16 in v Srbiji le 10. — Tako poroča Avstriji, se manj pa Slavanom neprijazen list, ki v Gradcu izhaja

— Najbolja in najhitrejša pomoč, kedar se kdo opeče ali opari. Če se komu nesreča primeri, da se hudo opeče ali opari, pa ne vé kaj storiti, se s tem zamudi pomoč zoper nasledke te nesreče, ki so včasih, če je opekline ali oparina zelo razširjena, prav nevarni. In vendar je vsaki hiši dobra pomoč zoper to pri rokah, ki se je vsak brez pomislika poslužiti sme, dokler ne pride zdravnik. Ta pomoč je navadno milo (žajfa). Nastrži več ali manj mila, pri mešaj mu nekoliko vode, da je zmes gosta kakor kaša, in to debelo namaži na kakošen prt, pa položi na opekline. Bolečina kmalu potem odjenja. Če se pa spet ponovi, naj se naredi druga taka oveza. To prosto zdravilo zadostuje večidel samo, in sicer tako, da, če ga brz rabiš, se še mehurji ne naredijo. Če pa je opekline globokeje segla, naj se tej milnici (žajfnci) nekoliko kapljic arnikne tinkture doda. — Dobra pomoč, da se pri opeklinah bolečine potolažijo, je po mnogih skušnjah tudi vata, ki se s kosmato stranjo na debelo položi na opekline; al vendar jo prekosi še milo. (Nov.)

— Narodni dom v Novem mestu je toliko dodelan, da 14. nov. se v njega preseli narodna čitalnica.

— Mlad umetnik ua gosli g. Krežma je v Ljubljani in v Trstu s svojo sestro kaj lepo igral v gledišču. Ker pa je prvokrat v Ljubljani se prikazal kot rojen Hrvat v narodni obleki, so Nemci in nemčurji drugokrat vsi izostali, samo Slovenci so prišli. Tudi prav! Slovenci zamorejo Nemcem lahko vrniti. Treba je le, da ne obiskujejo več nemških včasih jako nesramnih in neumnih glediščnih iger.

— Krono cara srbskega Dušana je izoral nek kmet iz Prištine. Izdelana je iz čistega zlata in z dragoc. kameni nakinčana in z napisi iz zgodovine srbske. Belgradski meščan, Danilo Živkovič jo je slučajno dobil v last in jo narodu srbskemu ponuja za 9000 dukatov.

— Več slovenskih prostovoljcev, ki so se bili podali na bojišče v Bosno, se je zdaj nazaj vrnilo ker se zima bliža in za zdaj ni nič opraviti.

Naznanilo.

Dne 1. novembra t. l. prevzel je podpisani restavraco pri Marcini-u. Uljudno vabi p. n. občinstvo, da ga z obilnim obiskovanjem počasté, potrudil se bode, da bo vselej z dobrimi pijačami in z izvrstno kuhinjo, kakor tudi s postrežbo vsem tirjatvam zadostil.

Emil Mandler

restavrant pri Marcini-u.

Borsni kurzi na Dunaji 4. nov.

Enotni drž dolg v papirju	69	90
" " " v srebru	74	95
Drž. posojilo leta 1860	111	60
Akcije narodne banke	928	—
Kreditne akcije	196	80
London	113	15
Napoleon d' oro	9	07
Cekini	5	37
Adžo srebra	104	20

Razglas.

Dne 16. novembra t. l. ob 9. uri predpoludne bo v Oseku javna dražba za podvzetje zidanja novega farovža, katero delo je cenjeno 5541 gl. 52 kr. sé službami ali robotami vred.

Obris in pogoji so razvidni na domu podpisanega v Oseku.

Ponudbeniki bodo morali pred dražbo položiti postavno varščino.

Stavbeni odsek za zidanje farovža v Oseku

dne 4. novembra 1875.

Načelnik
Jožip Faganel.

Institutiones historiae eccles.

(Cerkvena zgodovina)

po **Vascotti-u** spisal
prof. dr. **Jan. Hrast**

je po prav nizki ceni (za polovico) na prodaj v bogosl. semenišči.

Kdor jo želi, naj se oglasi pri vodstvu vsaj v 8 dneh.

Razpis učiteljskih služeb.

V šolskem okraju goriške okolice razpisujeti se službi in sicer: nadučiteljska v Kamnjah in učiteljska v Pevmi, obe v občinah III. vrste.

Dohodki teh služeb so določeni v §§. 22 30, 32 in 33 dež. šol. post. 10. marc. 1870.

Prosilci naj vložijo prošnje previdene z dokazom učitel. sposobnosti in dosedanjega službovanja najdalje do 10. dec. t. l. pri dotičnih krajnih šol. svetih.

Prosilci, ki ne služijo v tem okraju naj vložijo prošnje po njem predpostavljenih šolskih oblastih.

C. k. okr. šolski svet v Gorici 28. okt. 1875.

Oznanilo.

HRANILNICA,

zdržena s zastavljavnico

„MONTE DI PIETÀ“

v Gorici

prejema vsak dan, razun nedelj in praznikov, od 8. ure zjutraj do poldne kateri koli znesek denarja ne manjši od 1. gold. in plačuje obresti 5%. Posojuje se tudi denar na nepremakljivo blago (hiše in zemljišča) in na obligacije po 6%. Ta posojila se potem lahko tudi poplačujejo v večkratnih obrokih (ratah), primernih posojenemu kapitalu.

Zastavljavnica (Mont)

izplačuje zneske v srebru na navatne zastave (perilo, prejo, oblačilo itd.), kakor tudi na zlatenino in srebernino. Ako izplačani znesek 10 gold. ne presega, plačuje se obresti 6%, od večih zneskov 8%.

**Pravi
Vilhelmov**

antiartritični antirevmatični

čaj za čiščenje krvi.

(Čisti krv zoper protin in revmatizem)

je kot

zimsko zdravljenje

edino gotovo zdravilno krv čisteče sredstvo,

S privoljenjem
c. k. dvorne pi-
sarne vsled
sklepa na Dunaji
7. dec. 1858.

ker je od prvih
medicinskih
avtoritet

Evrope

Vsled Nj. Vel.
Najvišjega po-
velja zoper po-
narejenje zava-
rovano. Dunaj,
28. marca 1871.

z najboljim uspehom upotrebljavano bilo.

Ta čaj čisti celi organizem; preišče, kakor nobeno drugo sredstvo, dele celega trupla in odvrne iz njega po nastranem upotrebljevanju vse nečiste za bolezen nabrane reči; tudi je učinek gotovo ustrajajoč.

Temeljito ozdravljenje protina, revmatizma, otročjih žil in zastaranih trdovratnih boleznih, vedno gnoječih se ran, kakor vseh spuščajev pri spolnih boleznih in po koži, mozolov po telesu ali licu, lisajev, sifilitičnih ran.

Posebno ugoden uspeh je imel ta čaj pri zagnjetenji jeter in vranice, enako pri zlati žili, zlatenci, silnem bolenji po čutnicah, kitah in udih, potem pri tisanji v želodcu, vetrovih, zaporu, čavnih nadlogah, močenji, moškem oslabiljenji, toku pri ženah.

Bolezni, kakor bramorji, žlezni otok, ozdravijo naglo in temeljito, ako se pije čaj neprenehljivo, kajti on je hladeče sredstvo, ki raztopi in žene scavnico. Celi kup spričeval, pripoznavalnih in pohvalnih pisem, ki se terjane zastoj dopošiljajo, spričuje resničnost zgorej uvajenih razlogov

V dokaz rečenega navedemo tukaj vrsto pripoznalnih razlogov:

Gospodu **Francu Wilhelmu**, lekarju v Neunkirchenu.

Kladno pri Pragi (Česko) 4. sept. 1874.

Ko sem nekaj časa Vaš Vilhelmov antiartritičen antirevmatičen kri čistujoči čaj vžival, čutim se dolžnega Vam za dober vspeh zahvaliti se; Sé spoštovanjem Adalbert Gerber, kupčevalec z usnjem.

Gospodu **Francu Wilhelmu**, lekarju v Neunkirchenu.

Grubišnopolje (Belovarski kom.) pošta Daruvár 8. sept. 1874.

Prosim Vas, da mi zopet en zaboj Vašega Vilhelmovega antiartritičnega antirevmatičnega kri čistujočega čaja pošljete proti poštnem povzetju pod zgoraj navedenim naslovom prej ko mogoče. Vspeh je celo pri kožnih boleznih izvirajočih iz sifilitičnega začetka izvrsten.

Jožef Malich, okrajni zdravnik.

Gospodu **Francu Wilhelmu**, lekarju v Neunkirchenu.

Nürnberg 22. sept. 1874.

Od svojega prijatelja na Dunaji sem slišal

o Vašem izvrstnem čaji. Prosil sem ga, naj mi preskrbi en zavitek, kterege semdo zadnjega obroka porabil in sem z njim že zdaj prav zadovoljen. Ker imam že dalj časa neko bolezen v želodcu, hočem to zdravljenje nadaljevati, prosim Vas toraj pošljite mi štir zavitke.

Sé spoštovanjem

Andrej Deinzer

Torschreiber am Laufferthor
in Nürnberg.

Svarimo pred ponarejanjem in sleparijo;

Pravi Vilhelmov antiartritični antirevmatični čaj za čiščenje krvi se dobiva le iz prve mednarodne fabrikacije Vilhelmovega antiartritičnega antirevmatičnega čaja za čiščenje krvi v Neunkirchen pri Dunaji ali v mojih po časnikihi navedenih zalogah.

Zavitek, v 8 obrokov razdeljen, po predpisu zdravnika pripravljen, s podukom v različnih jezicah 1 gld., posebej za kolek in zavoj 10 kr.

Na ugodnost p. n. občinstva se pravi Vilhelmov antiartritični antirevmatični čaj dobiva v se Gorici pri A. Franzoni-u lekarju, v Korminn pri Hermes Codolini-u v Trstu pri Jakob Saravalla-i.

Pri Dunajski razstavi l. 1873 2 medaliji za napredek za 8 zvonov s skupno težo 300 centov, vlitih za votivno cerkev na Dunaji in razstavljenih.

Ces. kralj.

dvorna livarna za zvonove in metale
Ignacija Hilzerja & sinov

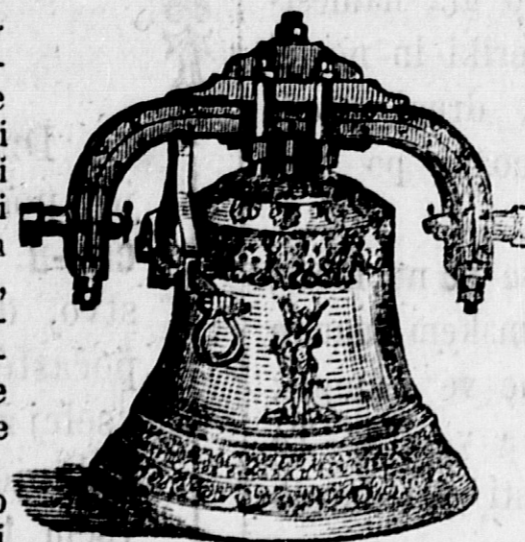
v Dunajskem Novem mestu

(**Ignaz Hilzer & Sohn in Wiener-Neustadt.**)

se priporoča za naročevanje

zvonov vsake teže in vsakega glasa

ter tudi za vsake
Za prej odločeni glas ali čisto harmonični akord naročenega zvonovja (več zvonov) se daje poročstvo. Zvonovom se pridaja tudi vsa druga oprava, jarmi iz lesa ali železja po najboljši in najnovejši begi narejeni, tako da se veliki in težki zvonovi prav lahko gonijo, ker teko po zobcib na novo iznajden način; tudi se lahko presučejo, kedar koli treba, brez posebne naprave, tako da zvonovi dalje trpe in mnogo lepši pojo. Naročila se izgotovljajo natančno in po ceni. Zarad plače so vgodni pogoji.

izdelke iz vlitega metala.
Tudi se zvonovi tako vredijo, da se pri zvonjenju vsi lepo vjemajo in kembli drug za drugim v lepem redu bijejo. Za tako vredenje je iznašla ta livarna novo sistemo, po kateri vsak novo opravljeni zvon, pa tudi vse zyonove v zvoniku en sam človek v kakih urah po zeló priprosti napravi brez vseh stroškov tako vrediti more, da zvonovi enako, hitreje ali bolj počasi tekó. Ta naprava se da posebno vgodno napraviti pri jarnih iz železa skovanih ki tekó. Na okroglih zobéh po lastni c. k. izklijučljivo priv. iznajdbi.

Kar ta liv. obstoji, 33 l., je vlila 2930 večih zvonov, ki so tehtali 12800 c.